

O m N a v n e t Y M I R.

Af

Konr. Gislason.

Vidensk. Selsk. Skr. 5 Række, historisk og filosofisk Afd. 4de Bd. XI.

Kjøbenhavn.

Bianco Lunos Bogtrykkeri.

1874.

Skrivemaaden Ýmir (med Ý — ikke Y) anticiperes her, da det følgende, som jeg haaber, vil vise dens Berettigelse.

I den nordiske Mythologi optræde to Jætter⁽¹⁾ under Navnet Ýmir. Den ene er Urjätten; den anden er den fra Mythen om Thors Kamp med Midgaardsormen bekendte Havjätte.

⁽¹⁾ I Hauksbók (AM. Kvart 544) forekommer [27] 58 b¹⁸—19 (jf. Fas. I 513¹⁸—19, NO. III 318—19, Antiquités Russes I 115 a¹⁸—b²) følgende

Qað: (Q er smykket med rødt) h̄t h⁵gmr (Saaledes Membranen i Steden for h⁵g^rmr. Det 1, der skulde staa over g, synes nemlig glemt af [Skriveren. I alt Fald ses nu intet Spor deraf, hvilket har foranlediget Læsningen «Hergnirr» Fas. I 513¹⁸, medens NO. III 318 og Antiquités Russes I 115 a¹⁸ have det rigtige 'Hergrimir') h̄ v̄ rifi 7 b⁵gbvi h̄ nā af ý|mif lð'i amv ð^ottō: (ðtto: er tydeligt, men det over Linien staaende o afbleget. Denne i Membraner overhovedet usædvanlige Forkortelse [ð^ottō:] findes i Hauksbók t. Ex. ogsaa [28] 59 a^{3.8}. I øvrigt er dette ð^ottō: [imellem amv og ýmif] overflødig og øjensynlig fremkommet ved en Forseelse af Skriveren, hvorfor baade Rafn og N. M. Petersen med rette udelade det) ýmif ð^ott̄ (Ogsaa denne Forkortelse er usædvanlig i andre Membraner [der i Regelen forkorte ðotto: til ð^ott̄, hvor Forkortelse anvendes]; men den bruges ogsaa ellers i Hauksbók, t. Ex. [28] 59 a¹⁷) 7 fæck siþ þra fvn v̄ h⁵g^rmr halþtroll.

Den i det saaledes efter selve Hauksbók gjengivne Sted af ð^ott̄ styrede Genetiv ýmif forudsætter nu formodentlig en Nominativ Singular Ýmir. Men havde denne Ýmir været en Rise (Jätte), saa kunde hans Datters Søn ved en Rise ikke være en Halvrise (halþtroll). Thi at man vel skulde have tænkt sig Ýmir som en Rise, men ladet hans Hustru være en 'mennsk kona', har, saa vidt jeg véd, intet at støtte sig til og er nok heller ikke antaget af nogen.

I.

Denne Havjætte har imidlertid tilsyneladende flere Navne, i det han kaldes Hýmír, Ýmír, Eymír. Forskjellen imellem disse tre Ord indbyrdes er ikke en oprindelig Rodforskjel, men finder sin Forklaring dels i senere Tidens usikre Opfatning, dels i Beskaffenheden af de gamle islandske Membraners fluktuerende Skriftbevægelse.

1. At Ordet fra først af begyndte med H, fremgaar af Hýmiskviða

Vers 7	hurfo at hóllo er Hýmír átti.
Vers 29	báro þó heilan fyr Hými síþan.
Vers 35	sá hann ór hreysom með Hými austan . . .
Vers 39	ok hafði hver þannz Hýmír átti.
(Vers 21	Dró meirr Hýmír móþugr hvali . . .)
Vers 15	einn meþ öllo eyxn tvá Hýmis ⁽¹⁾ .

Med disse fem (eller sex) Steder kunne følgende fire i samme Digt jævnføres

Vers 5	hundviss Hýmír at himins enda.
Vers 10	harðráþr Hýmír heim af veiþom.
Vers 11	Verþú heill Hýmír í hugom góþom.
Vers 30	drep við haus Hýmis hann er harðari . . . ⁽²⁾

⁽¹⁾ Her vilde nemlig

einn meþ öllo
eyxn tvá Ýmis

blive fejlagtigt, i det man vilde faa to 'höfuðstafir'. — Langt mindre stødende er (i Vers 12) Linieparret

svá forþa ser
stendr súl fyrri,

da stendr overdøves af súl.

⁽²⁾ Jf. end videre

Hýmír ok hrímþurs,
Hvalr, Þrígeitir

SnE. I 54913—14 II 470 a²⁸—29 615 a¹—2.

da Hýmiskviða i øvrigt meget ofte har to 'stuðlar'. — Hertil slutter sig nu Skrivemaaden Hým—¹) i selve Hýmiskviða Vers 25

(svá at ár Hýmí
ekki mælti . . .);

²) i Overskriften Hýmiskviða, Cod. Arnab. 748; ³) i Cod. Reg. (2367) til Gylfaginning 48, hvor Hýmí har holdt sig paa 4 Steder (ved Siden af Ýmí, der har trængt sig ind i samme Membran 11 Gange i samme Kapitel). — Ogsaa det etymologiske Forhold til Stammen húma støtter Formén Hýmí. Se N. M. Petersen Mythologi § 65 Slutn. og S. Bugge til Overskriften Hýmiskviða (hans Udgave af SæmE. Side 105).

2. Formén Ýmí bruges overalt i Cod. Worm. til Gylfaginning 48; medens den, som anført, forekommer 11 (af 15) Gange i Cod. Reg. til samme Kapitel⁴). Fremdeles har ikke alene Cod. Worm., men ogsaa Cod. Reg. Ýmí til SnE. I 228¹. I Cod. Reg. Side 39₂ staar nemlig: ýmí (lidt afbleget), i Cod. Worm. Side 44¹⁸: ýmí.

Det forstaar sig nu, at denne Forvirring kan have — og vistnok har — sin Rod i en senere kristelig Tids ufuldkomne Kundskab om de gamle hedenske Myther. Men en Egenhed ved oldnordiske Haandskrifter maa dog her antages at have begunstiget Forvirringen; nemlig den vaklende Anvendelse af h som et Ords første Bogstav, ikke blot foran n, r, l, men ogsaa foran j, v, og foran Selvlyd (ingenlunde alene i Artiklen) — angaaende hvilken Vaklen jeg henviser til mine Frumpartar Side 64—68, hvortil jeg nu föjer nogle Exempler af Membranen 230 (se Barl. Fortale XIX—XX).

Paa den ene Side tilsættes ofte h i Begyndelsen af et Ord, hvad enten dette staar som sidste Led i en Sæmsetning eller det indtager en selvstændig Stilling.

kaup hýri (d. e. kaupýri = kaupeyri [ý for ey — se her neden for I 3]) 230 73 b₁₃⁽²⁾ (Udgaven Side 199₁₀ kaupœyri).

fýnðar⁽³⁾ hínar (d. e. synðarhinnar [eller maaske syndarhinnar, da 230 i Almindelighed bruger ð ogsaa for d] i Steden for det sædvanlige synðarinnar *Syndens*) 46 a¹ (Udg. 79²³ syndarennar). Dog er dette Exempel vistnok af en anden Art end det først anførte, i det Skrivemaaden synðar hinnar synes at være etymologiserende og at ville føre Formén tilbage til dens oprindelige Beskaffenhed. Skriveren er da gaaet ud fra, at h hører med til Artiklen. Og hermed stemmer det overens, at man hos ham endog finder hena τήν, 18 b³ (Udg. 30₆ hina), en Skrivemaade, der ogsaa ellers forekommer, skjönt ikke ofte.

⁽¹⁾ Codex Regius skriver først 9 Gange Ýmí, hvorpaa den ligesom besinder sig og begynder at foretrække Hýmí, uden dog helt at opgave den første Skrivemaade.

⁽²⁾ D. e. Blad 73, anden Side, Linie 13 fra neden. 73 b₁₃ vilde betyde: Blad 73, anden Side, Linie 13 fra oven.

⁽³⁾ Bogstavet n har paa de fleste Steder i 230 nogen Lighed med y.

hverða (for verða *feri*) 66 b₁₀ (Udg. 186¹¹ verða). Dög foreligger her maaske en Skrivfejl, fremkaldt ved det i Membranen umiddelbart følgende (til Udgavens ollu svarende) hver- | iv.

hef (for Ef) 49 b³ (Udg. 98⁵ Ef).

hefni 47 b₁₅ (Udg. 94₅ efni).

heinhvefn (for einnhvern) 8 a¹⁵ (Udg. 13¹⁴⁻¹⁵ einnhuernn).

heinf 2 a¹⁷ (Udg. 2₃ eins).

hellðingv 15 a₁₄ (Udg. 25₁₀ elldingum).

helfka 17 b² (Udg. 29¹⁰ ælska).

helfkar 28 b⁵ (Udg. 48³ ælskar).

helfkv 48 a¹⁷ (Udg. 95₁₄ ælsku).

helfkvlgi 49 b¹⁴ (Udg. 98¹⁶ ælskulege).

hæpter 4 b¹⁴ (Udg. 6¹⁵ eptir).

herfiði 14 b² (Udg. 24¹⁶ erveðe).

herfingi 37 a³ og herfingi 37 a⁵ (Udg. 63^{10. 12} ervingi).

hiñ 60 a⁸ [noget utydeligt] (Udg. 170₁₄ inn), *intro*.

hiñi 63 b⁹ og 64 b₉ (Udg. 177⁷ og 179¹⁸ inni), *intus*.

(¹) Hin (for Einn) 52 a¹⁶ (Udg. 104²⁰ Einn).

hitt (for eitt) 37 b⁹ (Udg. 64⁷ eitt).

hvn|gi 43 b₅₋₄ (Udg. 76⁴ vngi).

hýðvarri 4 b⁶ (Udg. 6⁸ yðarre).

hýði marka (ý for ey — se neden for) 3 a¹² (Udg. 4⁹ æyðimarkka).

havf|vnð 43 a₉₋₈ (Udg. 75⁵ afund).

havllv 3 a₄ (Udg. 4₁₇ ollu).

hina havmligv (for hinna aumligu) 38 a¹² (Udg. 64₇₋₆ hinna aumlego). Her kunde dog h i havmligv være en ved h i hina foranlediget Skrivfejl.

(Ét Sted — 24 b² hef (Udg. 41³ ef) — har Skriveren betænkt sig. Den under h anbragte Prik betyder nemlig, at h skal gaa ud.)

Paa den anden Side udelades h som Forlyd.

vppaf 9 a₅ 13 a₆ og vpp|af 13 b¹⁹⁻²⁰ (Udg. 15₁₃ 22₁₈ 23⁷ vpphave og upphave). — Derimod t. Ex. vpp|haf 16 b⁴⁻⁵ og vppha|f 16 b⁸⁻⁹ (Udg. 27_{17. 14} vpphave).

vpp allð 59 b¹⁰ (Udg. 169₈ vpphalld). — Derimod vpp hallð 59 b₁₁ (Udg. 170¹⁴ vpphalld).

ayggiv 9 b₇ og ayg'gv 26 a¹⁰ (Udg. 16₁₈ ahyggiv og 43₁₁ ahyggiu).

ialpa 9 b₆ (Udg. 16₁₇ hialppa).

allða 2 b¹⁴ 25 b¹¹ (Udg. 3²² 43³ hallða).

(¹) H med rødt Blæk.

arðla 73 b⁵ (Udg. 199¹⁶ harlla).
 alǫv 62 b₃ (Udg. 175₄ holfu).
 efi 62 b¹³ 68 a⁵ (1) (Udg. 175¹⁸ 188²⁰ hevi).
 elltz 64 a⁴⁷ (Udg. 178⁴⁴ hellzt).
 of (for hóf) 13 a¹⁴ (Udg. 22¹⁴ hof).
 avgner (d. e. höggner) 29 b⁴⁰ (Udg. 49₁₀ hogner).
 avll 76 b⁴⁷ (Udg. 205⁷ holl).

(Undertiden har Skriveren bag efter tilføjet h over Linjen.

all h^hvngraðr 74 a₁₃ (Udg. 200₁₃ allhungraðr).

h^hiarta 18 a₁ (Udg. 30₉ hiartta).

h^hvarf 38 a₁₂ (Udg. 65⁹ huarf).

hallðit 24 b² (Udg. 41³ halldet).

hellðr 57 a¹⁸ (Udg. 165⁴⁷ helldr). —

himinríki 20 b² skal læses: í himinríki (se Udg. 34⁴⁴). —

Man kan tænke sig Forholdet paa følgende Maade. Originalen til Cod. Reg. har haft hýmír (osv.). Men Afskriveren (den, der skrev Cod. Reg.) har anset h for at være det overflødige h og Navnet for identisk med Urjættens. Kun har han faaet Skrupler, da hýmír (osv.) blev ham for hyppigt i Originalen (se Note (1) til Side 437 (5) her oven for). I Cod. Worm., der, som det viser sig ved første Öjekast, er meget yngre end Cod. Reg., har den yngre og uægte Form opnaaet et uindskrænket Herredømme. Allerede Cod. Upsal. har opgivet det til hýmír (osv.) hørende h (se nærværende Bemærkninger I 3).

3. Eymír skrives Havjættens Navn alle Vegne i Cod. Upsal. til Gylfaginning 48 (se SnE. II 286—287, Kap. 29).

Hertil maa nu for det første bemærkes, at oldnordiske Membraner bruge mange Steder y for ey. Som Tillæg til de Frumpartar Side 196³⁻⁹ anførte Exempler giver jeg nu en Oversigt over de her hen hørende Forhold i den oven for benyttede Skindbog AM. 230. Denne Bog har da — for det sædvanlige (d. e. ved Omlydning af au fremkomne) ay, senere ey og öy (hvilket sidste Membranerne udtrykke ved øy, øý, osv.) — følgende Betegnelser: eý (91 Gange). eiy (2 Gange). æý (113 Gange). aý (2 Gange). ý (168 Gange).⁽²⁾

(Nogle Steder er Membranen vanskelig at læse, og disse Steder har jeg ikke medtaget. At jeg desuden kan have oversat enkelte Exempler, behøver næppe at bemærkes.) eiy er ikke Skrivfejl, men slutter sig til Brugen af ei for e, hvor dette ikke staar som det første

(1) I det sidste Exempel er f ikke ganske tydeligt.

(2) Naar Membranen paa enkelte Steder har y (uden Prik), saa er dette blot Skjødesløshed.

Element i en Tvelyd (jf. t. Ex. **230** 2 b⁴⁴ eiða ellegar þeigar ðæýia. Udg. 3²²⁻²³). I **230** synes der for ey som Omlyd af au ikke at forekomme noget æý; men derimod kun for ey i Betydning af 'e eller ö' (se her neden for). Det i **230** et Par Gange forekommende ay er ikke det oprindelige ay, men kun en Afændring af æý. Man finder nemlig, at æ ogsaa paa nogle andre Steder i samme Membran ikke lader sig skjelne fra a. (Disse Steder ere: giæzla 26 b⁵, Udg. 44²¹ giæzla. haða 28 b¹⁷, Udg. 48¹³ hæva; jf. hæþir Membr. 28¹⁵⁻¹⁶, Udg. 48¹² hæver. gialir 33 a⁴, Udg. 55¹⁵ gæler; jf. gælir Membr. 33 a₇, Udg. 55¹⁶ gæler. familig 67 a¹⁷, Udg. 187¹ sømeleg. agiata 80 b₁₁, Udg. 212¹⁵ agiæta.)

De Exempler, Membranen **230** frembyder paa eý, eiý, æý, ay eller ý for ey som Omlyd af au, ordner jeg i det følgende (nogenlunde alfabetisk) efter de Ord, hvori de forekomme. bæýftv 32 a₁₄ (Udg. 54² bæystu). — breýfk̄v 64 a₁ (Udg. 178₁₄ brœyskv). brœýfklæk 72 a₁₄ (Udg. 196₁₀ brœyskleik). brœý|flæk (maaske Gjengivelse af skjødesløs Udtale) 70 a²⁻³ (Udg. 192⁴⁴ brœyskleik). — brœyf-|fkan 27 a⁴⁻⁵ (Udg. 45¹⁷ brœyskan). brœýfkar 34 a₂ (Udg. 57¹⁴ brœyskar). brœýfkr 34 b¹ (Udg. 57¹⁵ brœyskr). brœý|fklæk 14 a²⁻³ (Udg. 23₂₀ brœyskleik). brœýftleik (saal.) 14 a¹⁹ (Udg. 24⁴ brœyskleik). brœýfkleik 16 b¹⁰ (Udg. 27₁₂ brœyskleik). brœýfklæika 27 a₉ (Udg. 46¹ brœyskleika). bræýflekf (saal. Jf. nærværende Side Linie¹³. For ei bruge Skindbøgerne meget ofte e eller æ) 47 a⁸⁻⁹ (Udg. 93 Variant¹⁵ har ved Fejltagelse bryleks). — bryfkañ 30 a₁₃ (Udg. 50₇ brœyskare). brý|fkr̄ 33 a²⁻³ (Udg. 55⁶ brœyskir). brýfkr 16 a₅ (Udg. 27¹⁹ brœyskr). bryfk̄v̄ 30 b₆ (Udg. 51₁₁ brœyskum). brýfkleik 28 a₃ (Udg. 47₈ brœyskleik). bryfkleik 30 a₁₁ (Udg. 50₆ brœyskleik). brýfkleka 28 b₈ (Udg. 48₁₉ brœyskleika). brýflæk̄r (se nærværende Side Linie¹³ og ¹⁸) 75 b₁ (Udg. 203₁₅ brœyskleikr). brýfklekf 52 b⁴⁴ (Udg. 105¹² brœyskleiks). brýfkligv̄ 33 a⁴ (Udg. 55⁷ brœysklegom).

ðeýia 61 b¹² 62 a₁₀ 76 a₁ (Udg. 173₁₆ 174₉ 204₁₆ dœya), samt 67 b¹ (hvor Udg., 187¹⁹, har Verbet dœyða). ðeýia 72 a¹³ (Udg. 196₁₉ dœya). ðeý'a 56 a² (Udg. 163¹² dœya). — ðæýðit 4 b₇ (Udg. 6₁₆ dœyðit). ðæýi 41 b₁₄ (Udg. 72¹¹ dœy). ðæýia 43 a₁₂ 75 a₁₁ (Udg. 75³ 202₁₇ dœya). ðæýia 2 b⁴⁴ 7 b³ 9 b⁷ (Udg. 3₁₈ 12⁵ 16⁴ dœya), ðæýia 5 a¹⁸⁻¹⁹ (Udg. 7⁶ dœya). ðæýa 22 a₈ (Udg. 37¹⁸ dœya). ðæýr 9 a₁₁ (Udg. 15₁₉ dœyr). — ðaýa 9 a₆ (Udg. 15₁₄ dœya). — ðýðða 15 a₁₅ (Udg. 25₁₁ dœyddda). ðýððer 19 a₅ (Udg. 32¹⁶ dœyddyr). ðýðr 20 b⁹ (Udg. 34¹⁸ dœydr). ðýðði 74 b⁵ (Udg. 201¹¹ dœyddi). ðýða 30 b₉ (Udg. 51₁₃ dœyða). ðýðer 53 b⁶ (Udg. 106₁₂ dœyðir). ðýia 46 a₁₅ (Udg. 80⁷ dœya), ðýia 18 a₇ (Udg. 30₁₅ dœya). ðýa 52 b₁₅ (Udg. 105¹⁸ dœya). ðýr 18 a₁₃ (Udg. 30₂₀ dœyr). ðý|nañðe 12 a₆₋₅ (Udg. 21⁶ dœynannde). ðrýra 55 b¹⁵ (Udg. 133⁷ drœyra).

eý 36 b₁₅ (Udg. 61¹² œy). eýððv 60 a¹⁶ (Udg. 171² œyddu). eýðimarka 71 a₁₇ (Udg.

194₁₆ æyðimarkka). eýðimerkr 73 a⁵ (Udg. 198¹⁶ æyðimarkker). eýði mavrk 71 b¹⁰ (Udg. 195¹⁵ æyðimarkku), eýði mo:rk 75 a⁴ 76 b₁₆ 79 a¹⁶ (Udg. 202⁷ 205⁹ 209¹⁷ æyðimork). ieyðimavrkini 71 b₉ (Udg. 195₈₋₇ i æyðimarkku). ieyði mavrkv̄ 72 b¹⁷ (Udg. 197₁₄ i æyðimarkkum), ieyði mavr|kv̄ 72 b₇₋₆ (Udg. 198⁵⁻⁶ i æyðimark-om). eýði mo:rkv̄ 79 a_{12,3} (Udg. 209_{18,10} æyðimorkum). eýrv 59 a₁₃ (Udg. 169¹⁶ æyru). — æýði 27 b¹² (Udg. 46¹⁷ æyddi). æýðir 26 b² (Udg. 44¹⁹ æýðir). æýtt 6 a₄ (Udg. 8₁₁ æytt). æýði || marker 15 b—16 a (Udg. 26₆ æyðimarker). æýði mo:rkini 10 a⁴ (Udg. 16₉ æyðimorkkenne). iæýðimavrko 10 a⁴ (Udg. 16₁₂ i æyðimorkku). æýði mavrkv̄ 45 b¹⁸ (Udg. 79⁸ æyðimarkkum). iæýði mavrkv̄ 46 b¹ (Udg. 80²⁰ i æyðimarkum). iñ|æýgrian 73 b⁵⁻⁶ (Udg. 199¹⁶ innæygðan). æýmð 39 a¹⁶ (Udg. 68¹ æymd). æýrna 4 a¹⁶ 12 a₁₆ (Udg. 5₁₄ æyrna, 20₁₀ æyrnna). — aýða 22 b¹ (Udg. 37₁₈ æyða). — ýðaz 34 a₆ (Udg. 57¹¹ æyðazt). ýðiz 53 b¹⁶ (Udg. 107⁴ æyðizt). ýði marka 40 a⁹ 51 b₆ (Udg. 69¹⁷ æyðimarkka, 104² æyðimarka), hýði marka 3 a¹² (Udg. 4⁹ æyðimarkka). iýði markir (det hele utydeligt) 1 a¹⁰ (Udg. 1⁹⁻¹⁰ i æyðimarkker). ýði merkr 51 b₅ (Udg. 104³ æyðimarker). iýði merkr 30 a⁴ (Udg. 50¹⁹ i æyðimarkker). ýði mavrk 71 b¹² 72 b₁₁ (Udg. 195¹⁷⁻¹⁸ 198¹ æyðimork). iýði mavrk 31 a₁₇ (Udg. 52¹² i æyðimork). i—|ýði mavrkv̄ 31 a₁₀₋₉ (Udg. 52 Variant 7). ðagr þravng|ðar oc ýmðar. ðagr bæifkleikf oc ýmðar oc vefællðar 22 b¹⁰⁻¹¹ (Udg. 37₁₀₋₉ dagr þrængdar oc æymdar. dagr beiskleiks oc vesalldar. Gjntagelsen oc ýmðar i **230** maa bero paa Fejlskrift). ýra 18 a₂ 49 b₃ (Udg. 30₉ 98₉ æyra). ýrv̄ 12 a₁₄ (Udg. 20₈ æyrum). kavp hýri 73 b₁₃ (Udg. 199₁₀ kaupæyri).

fýkt 55 b¹³ (Udg. 132 Variant 12 fœykt).

geýmit 68 a₁₆ (Udg. 188₅ gœymið). gleým 77 b¹² (Udg. 206₁₃ glœym). gleýmði 66 a₈ 71 b¹⁰ 74 b⁸ (Udg. 185¹⁹ 195¹⁵ 201¹⁵ glœymdi). gleýmðv 71 b¹ (Udg. 195⁶ glœymdu). Gleýmit 70 a₅ (Udg. 193⁴ Glœymið). gleýmir 69 b₁₃ (Udg. 191₄ glœýmir). Gleýmt 65 a¹³ (Udg. 183¹² glœymt). — gleiýpti 33 b₁₆ (Udg. 56⁸ glœyptti). — gæýfi 34 b⁹ (Udg. 57₁₈ gœysi). glæýma 33 b⁹ 34 b¹⁵ (Udg. 56⁴ 57₁₂ glœýma). glæýmði 5 a₄ 34 a¹⁰ (Udg. 7¹⁶ 56₁₂ glœymdi). glæýðer 3 b¹⁰ (Udg. 4₆ glœymdir). glæýmðr 3 b³, glæýmðr 5 a⁹⁻¹⁰, f glæýmðr 9 b⁹, (Udg. 4₁₂ 6₄ 16⁶ glœymdr). glæýmðv 14 b₁₅ 37 b¹⁴ (Udg. 24₇ glœymdv og 64¹⁰ glœymdu). glæýmir 36 a₈ (Udg. 60₁₉ glœýmir) og 34 a₅ (hvor glæýmir er Skrivfejl for gæýmir og hvor Udg. 57¹¹ har gerer). glæýmt 3 b⁵ (Udg. 4₁₁ glœymt). glæýpa 34 b³ (Udg. 57¹⁷ glœýpa). — gýma 13 a⁵ og Gý|ma (ma noget beskadiget) 36 a¹²⁻¹³ (Udg. 22² 60¹⁰ gœýma). gýmir 24 b¹³ 49 b¹⁷ (Udg. 41 Variant 7 98¹⁹ gœýmir). gýfi 23 b¹⁵ 48 a₂ (Udg. 39₁₄ 96⁶ gœysi). glým 49 a¹⁴ (Udg. 97¹⁸ glœym). glýma 16 b² 33 b¹² 38 a¹⁴ (Udg. 27₁₉ firir glœýma og 56 Variant 2 65¹ glœýma), glý|ma 75 a₁₀₋₉ (Udg. 202₁₅ glœýma). glýmði 32 b¹²

34 a¹⁵ (Udg. 54¹⁹ 57¹ glæymdi). glými 53 b¹⁷ (Udg. 107⁵ glæymi). glýmır 23 a¹³ 24 b₆, glým|ır 31 b²⁻³, glýmer 50 a₁₂ 53 b₄, (Udg. 38₁₂ 41₁₇ 52₁₇ 99¹⁹ 107¹⁷ glæymır). f glýmt 35 b₆ (Udg. 59₁₃ firirglæymt). glýpa 34 a¹ (Udg. 56₂₀ glæypa). heýr 70 a₇ 78a⁸ (Udg. 193² Hœyr og 207₁₉ hæyr), Heýr 56 b₃ 68 b¹³ (Udg. 164₇ 189₁₂ Hœyr). heýra 59 a₁₂ 63 a⁶ 70 a₇ 71 a₃ (Udg. 169¹⁶ 176 Variant ₄ 193² 195³ hœyra). heýrða 78 b¹⁶ (Udg. 208₁₉ hœyrða). heýrði 65 b¹ 68 a₆ 74 a³ (Udg. 183₉ 189¹⁰ 200⁸ hœyrði). heýrðiz 60 b¹ (Udg. 171₂₀ hœyrðizt). heýrðv 57 b₁₄ (Udg. 166₁₈ Hœyr), samt 56 b₁₀ 64 a⁷ 79 a₆ 80 b¹⁰ (Udg. 164₁₄ 178² 209₁₂ 212¹ hœyrðu). heý|rðvz 59 b¹⁶⁻¹⁷ (Udg. 170⁴ hœyrðuzt). Heýrit 67 b₃ (Udg. 188¹⁵ Hœyrið). heýrt 56 b₁₂ 59 a₁₅ 61 a³ 68 a₁₃ 78 b^{13. 27} (Udg. 164₁₆ 169¹⁴ 208²⁰ hœyrtt og 172¹⁹ 189³ 208₈ hœyrt). heýrv 70 a₃ (Udg. 193⁴ hœyrum). a heýrvnðv 67 b₁₂ (Udg. 188⁶ ahœyranndum), a heýrvnðv 69 a₉ (Udg. 191⁶ ahœyrandum). heýrn 60 a² 75 b₁₆ (Udg. 170₂₀ 203¹⁵ hœyrn). — hæyr 39 b⁷ (Udg. 68₁₉ hæyr). hæyra 3 b¹⁴ 4 a⁵ 6 a₁₂ 7 b⁹ 8 a₃ 11 a₈ (Udg. 4₃ 5¹⁸ 8₁₇ 12¹⁰ 13₁₀ 19¹² hœyra), á hæyra 42 a⁷ (Udg. 72 Variant ₂₁ ahœyra). hæyrða 39 a₁₇ (Udg. 68³ hœyrða), hæyrþa 10 a₄ (Udg. 17 Variant ₁₁ hœyrða). hæyrði 7 b¹² 31 b₈ 35 b₁₃ 43 b₄ 44 a₅, hæyrði 3 a¹⁰, hæyrði 9 a₂, hæyrðe 3 b¹² 5 b₂ 6 a₁₄ 7 b₇ 8 a₆ 10 b₁₄, (Udg. 12¹³ 53¹³ 59₁₉ 76^{1. 32 47} 15₁₀ 4₅ 8^{6. 23} 12₁₂ 13₁₂ 18¹¹ hœyrði). hæyrðv 6 b⁷ 12 a⁶, hæyrðv 31 b⁷, (Udg. 8₃ 20¹⁹ 52₁₃ hœyrðu). Hæyrðv 3 a₅ (Udg. 4₁₇ Hœyrðu). hæyrır 42 a³ (Udg. 72 Variant ₁₆ hœyrır). hæýrt 5 a¹⁴ 10 b¹¹ 17 b⁸ 41 b₁₁ 42 a^{13. 14. 23} 43 a₂ 44 b¹ (Udg. 7² 18² 29¹⁵ 72¹⁴ 73^{1. 3. 12} 75¹¹ 76₅ hœyrt og hœyrtt), hæýrtt 44 b⁹ (Udg. 77⁹ hœyrtt). þvn hæyrðır 32 a⁹ (Udg. 53 Variant ₈). hæýrn 10 a₁₄ (Udg. 17¹⁵ hœyrunn). næýxl 11 b₅ (Udg. 20 Variant ₆ næýxl). — hýr 24 b¹⁶ (Udg. 41¹⁴ hœyr). hýra 2 a₁₂ 18 b₁₂ 19 b⁴ 20 a_{5 bis} 24 b₈ 49 b₃ 58 a₅ (Udg. 3² 31¹⁸ 32₂₀ 34^{5. 6} 41₁₉ 98₉ 167₁₂ hœyra). ahýranða 31 b₅ (Udg. 53¹⁶ ahœyrannde). hýrða 17 b¹⁵ (Udg. 29₂₀ hœyrði). fa hýr|ða 20 a²⁻³ (Udg. 33¹⁷ fahœyrða). ohýrðan 16 b¹⁶ (Udg. 28¹ vhœyrðan). hýrði 2 b¹⁰ 5 a² 7 a¹⁰ 23 a₂ 27 b¹⁰ 44 a⁷ (Udg. 3¹⁹ 6₁₀ 11¹² 39¹² 46¹⁵ 76¹⁰ hœyrði), hýrþı (þı ikke ganske tydeligt) 2 a¹⁶ (Udg. 2₃ hœyrði), hýrðe 8 b³ 12 a⁹ (Udg. 14³ 20₂₀ hœyrði). hýrðır 48 b¹⁷ (Udg. 96₁₈ hœyrðır), hýrðer 48 a₁₇ (Udg. 95 Variant ₄ Hœyrðır). hýrðv 11 a₉ 53 a¹³ (Udg. 19¹¹ 106⁷ Hœyr þu). ohýrılıgan 52 b⁵ (Udg. 105 Variant ₃ vhœyrılegan). o hýrılıgar 47 b₂ (Udg. 95¹¹ vhœyrılegar). fa hýrelekt 38 b₁₁ (Udg. 65₉ fahœyrıleg). ohýrılıgv 18 b₁₃ (Udg. 31¹⁶ vhœyrılegom). hýrır 51 b¹³ 53 b³ (Udg. 103 Variant ₉ 106 Variant ₉ hœyrır). hýrt 7 a₁₃ 20 a¹ 36 b³ 51 a⁷ 52 b₁₂ (Udg. 11₁₆ 33¹⁶ 60₁₀ hœyrt, 102₁₉ 105²⁰ hœyrtt), hýrtt 1 b₁₄ (Udg. 2¹⁵ hœyrtt), hafða hýrtt 46 b₁₀ (Udg. 81⁸ hœyrða). þvn|hýrt 18 a₂₋₁ (Udg. 30₉ þvnnhœyrt). keýpter 57 b¹³ (Udg. 166¹⁵ kœypttır). — kœýðrðr (Skrivfejl for kœýrðr) 4 b¹⁵ (Udg. 6¹⁵ kœyrðr). kœýrðv 36 b¹⁶ (Udg. 61⁸ kœyrðu). — kýpt 47 a² (Udg. 93₁₂ kœyptt).

kýpta 30 b₁₀ (Udg. 51₁₄ kœyptta). kýptar 21 b₁₂ (Udg. 36¹⁸ kœyptar). lýpti 73 b₁₃ (Udg. 199₉ kœyptti).
 leýfi 63 a¹ (Udg. 176³ læyui). leýnaz 68 b₂ (Udg. 190¹⁴ læynazt). leýnð 64 a² (Udg. 177₇ læyndt). leýniliga 68 a₁ (Udg. 189¹⁵ læynilega). leýniligv̄ 76 b⁷ (Udg. 204₉ læynilegom). leýnf 66 a₁₃ (Udg. 185 Variant ₅ læynzt). galeyfi 69 b¹⁷ (Udg. 191₁₀ galœysi). gvð leýfi 57 b¹³ (Udg. 166¹⁶ guðlœysi). fañnýnða leýfi 60 a₂ (Udg. 171²⁰ sannendalœysi). galeyfiff 75 a₁₇ (Udg. 202¹⁹ galœysis). leýft 68 a² (Udg. 818¹⁷ læyst), hefer . . . leýft 69 b⁷⁻⁸ (Udg. 191₂₀ læysti oc frælsti). leýfti 60 b₅ 79 a₁₁ (Udg. 172¹⁸ 209₁₇ læysti). leýftir 74 a¹⁴ (Udg. 200¹⁹ læystir). leýfir 78 b₇ (Udg. 208₇ fræltr). leýftv 59 b₃ (Udg. 170¹⁸ læystu). — læýfi 41 a¹⁰ (Udg. 71⁶ læyvi). læýnðvz 2 b₆ (Udg. 3₇ læynduzt). læýniliga 30 a₆₋₅ (Udg. 51⁴⁻⁵ læynilega). læýnilikt 44 b₁₅ (Udg. 77¹⁸ læynilegt). læýner 11 b⁸ (Udg. 19₁₈ læynir). læýnt 8 a² (Udg. 13² læynt). læýfa 45 b⁴ (Udg. 78₁₀ læysa). galeyfi 43 b⁴ (Udg. 75¹⁵ galœysi). trvlæýfi 28 b₁₆ (Udg. 48¹⁵ trulœysi). o læýfilög 79 b¹² (Udg. 210⁷ vlœysilegre). læýfir 40 a₁₁ (Udg. 69₁₂ læysir). læýfti 23 b⁷ (Udg. 39²⁰ læysti). — lýfi 23 b₁₅ 63 a³ (Udg. 39₁₀ læyvi, 176⁵ læyui). lýn 17 b₁₅ 48 b₁₂ (Udg. 29₁₆ 96₁₄ læyn). lýna 8 b₁₀ (Udg. 14₁₅ læyna). lýnða 43 b³ (Udg. 75¹⁴ læyndda). lýnðer 19 b¹¹ (Udg. 32₁₃ læyndir). lýnðr 17 b₁₃ (r forskrevet) og 54 b₅ (Udg. 29₁₄ 123¹⁷ læýnðr). lýnðra 44 a₁₀ (Udg. 76₁₄ læýndra). lýniliga 30 b¹² 31 b¹⁵. 17 52 b₁₇ 68 b₃, lýnilika 51 b⁶, lýnilega 31 a¹⁴ (Udg. 51¹⁷ 52⁹ 53³. 4 103¹⁵ 105¹⁶ 190¹³ læynilega). lýf 77 b¹⁵ (Udg. 206₁₀ læys). lýfa 16 b₃ 46 b₈ (Udg. 28¹⁴ 81⁹ læysa). galeyfi 16 a₆, galýfi 48 b¹⁰ (Udg. 27¹⁸ 96¹⁷ galœysi). klæðlýfi 36 b₁₃ (Udg. 61¹³ klæðleysi). mat lýfi 27 b₁₀ (Udg. 46₁₃ matlœysi). meginlýfi 59 a₁ (Udg. 169₁₆ meginlœysi). mífknar lýfi 53 b⁵ (Udg. 106₁₃ miskunnarlœysi). vega lýfi 52 a² (Udg. 104⁸ vegarlœysi). Vitlýfi (V er et stort rødt Begyndelsesbogstav) 58 a₆ (Udg. 167₁₂ Vitlœysi), vitlýfi 60 b¹ (Udg. 171₁₉ vitlœysi). lýfir 67 b⁶ (Udg. 187₁₆ læysir). sigrlýfif 56 a¹² (Udg. 163₂₀ sigrlœysis). lýft 64 b⁸ (Udg. 178₇ læyst). lyftan 46 b₁₁ (Udg. 81⁷ læystan). lýfti 16 b₈ 17 a⁴ 64 b₇ (Udg. 28¹⁰. 20 179²⁰ læysti). lýftir 58 b⁹ (Udg. 168⁸ læystir).
 meýia 57 a₁₆ (Udg. 165¹⁹ mœya). meýv 65 a¹⁷ (Udg. 183¹⁵ mœy). — mæy 16 b¹² 43 b₆ (Udg. 27₁₁ 75₆ mœy). mæýðome 16 b¹⁴ (Udg. 27₉ mœyðome). — mýðomf 16 b₁₄ (Udg. 28⁵ mœyðoms). mýiareñar 44 a⁷ (Udg. 76¹¹ mœyarennar), mýiarænar 44 a₄ (Udg. 76₉₋₈ mœyarennar). mýv̄ 22 a¹³ (Udg. 37 Variant ₄ mœyum). mýiv̄ni 16 b¹⁵ (Udg. 28¹ mœynni). mýna 44 b¹⁵ (Udg. 77¹³ mœyna).
 farvrneyti 80 a¹⁷ (Udg. 211⁷ farunœyti). neytti 77 a¹³ (Udg. 205₇ nœytti). — næyta 14 a₁₄ (Udg. 24⁵ nœyta). næyzlv 13 b₁ (Udg. 23²¹ nœyzlu). — a nýðar

(= áneyðar) 65 a¹² (Udg. 183⁴¹ anauðar). þoftr nýti 37 b₁₆ (Udg. 64⁴⁴ fostrnœyti). þavrvnyti 62 b₂ (Udg. 176⁴ farunœyti). [nýttar 45 b₃ skal maaskelæses nýttar, uagtet Udg. 79₂₀ har nœyttar.] nýzlv 8 b₄ (Udg. 14₉ nœyzlu).

reýna 72 b₅ (Udg. 198⁷ rœyna). — ræýna 10 b₂ 23 b⁸ 44 b₈ (Udg. 18₂₀ 39₂₀ 77₁₆ rœyna). ræý|nz 7 a¹⁵⁻¹⁶ og ræýnz 8 a₈ (Udg. 11¹⁸ 13₁₄ rœynzt). — rýkinv̄ 29 a¹³ (Udg. 49⁵ rœykinom). rýkr 72 b¹⁵ (Udg. 197₁₇ rœykr). rýna 11 b¹⁵ 35 a⁵ (Udg. 19 Variant₂₃ 58¹² rœyna). rýnðer 20 a_{14, 12} (Udg. 33_{9, 7} rœyndir). rýnðv̄ 13 b₇ (Udg. 23 Variant₁₂ rœyndum). rýner 11 b¹⁶ (Udg. 19₁₀ rœynir).

Sneýpingar 56 b₁ (Udg. 165⁴ stnœypingar). — sneýping 33 a¹⁵ (Udg. 55¹⁶ stnœyping). teýgin|gr̄ 72 a₁₃₋₁₂ (Udg. 196 Variant₁₅ tœygingar). teýgia 62 a₄ (Udg. 175³ tœygia). — træýftiz 8 a⁹ (Udg. 13⁹ trœystizt). træýftvz 11 b₄ (Udg. 20¹¹ trœystuzt). — týgða 32 a¹ (Udg. 53¹⁹ tœygða). trýfti 25 a¹³ 47 a¹³ (Udg. 42⁸ 94³ trœysti). trýfter 54 a¹⁷ (Udg. 122¹¹ trœystir). trýztvmz 56 b³ (Udg. 164⁵ trœystum). trýftvf 29 b₂ (Udg. 50¹⁵ trœystuzt).

þreýtvmí 75 a₅ (Udg. 202₁₂ þrœytimzt).

(Ikke alene den hyppigst forekommende Art af ey, nemlig ey som Omlyd af au — ogsaa det ved Omlydning af ei fremkomne ey, hvorpaa jeg har gjort opmærksom i Aarbøger for nordisk Oldkyndighed 1869 Side 71—72, kan i **230** ombyttes med ý⁽¹⁾).

veýk læk 72 a₁₆ og veýklæk 72 a₁₄ (Udg. 196_{12, 10} veikleik). — kýæýkti (det første ý Skrivfejl for v) 13 b¹⁰ (Udg. 22₆ kueiktiti). væýklæk 75 a₁₃ (Udg. 202₁₈ veikleik). væýcklækf 75 b₁₄ (Udg. 203¹⁷ veikleiks). — vÿ|kvr 50 b₃₋₂ (Udg. 100₂₀ veikr). — End videre kan det ey — i Membranen skrevet eý og eiý, æý og æiý —, hvis Bestemmelse ikke er at udtrykke nogen enkelt Lyd, men som betegner, at e og ö hørtex vexelvis, optræde som ý i **320**.

eýngan 59 b³ (eýngan|ftýrk af maña travfti 59 b³⁻⁴, der svarer til ekki traust af manna styrk Udg. 169₁₄₋₁₃). eýrenðe 77 a⁵ og eýrinði 77 a¹¹ og eýrenði 80 a¹⁵ (Udg. 205_{15, 9} 211⁶ ærenndi og ærennde). eýrenð:eka 72 b¹¹ (Udg. 197²⁰ ærendreka), eýrenð:ekv̄ 73 a⁴ (Udg. 198¹⁵ ærenndrekom). — æýngari 42 a¹⁴ (Udg. 73³ engarre). æýrenði og æýrenðe 10 b^{15, 19} (Udg. 18^{5, 8} ærennde), æýrinðv̄ 37 b⁸ (Udg. 64⁶ ærendom). — ýrinðreka 51 b₁₃ (ýrinðreka|mēn 51 b₁₃₋₁₂, der svarer til ærendamenn Udg. 103₁₀), ýrenðr e|kv̄ 31 a₇₋₆ (Udg. 52¹⁹ ærendrekom).

geýrðe (ei eý først glemt, men derpaa indsat over Linien) 6 a₁₂ (Udg. 8₁₇ gerði). — 1geýgnv̄ 40 a³ (Udg. 69¹³ i giognum). Geýrðv̄ 30 a₆ (Udg. 51⁴ gerðo). geýri 20 b₁₇ (Udg. 34₁₇ geri). — gæýra 10 a₈ og gæý|ra 22 b⁶⁻⁷ (Udg. 17²⁰ 37₁₃ gera). gæýraz 40 b₈

(¹) At Membranernes ý for ey ikke er y, men ý, synes klart.

(Udg. 70₁₇ gerazt). gæyrði 12 a² (Udg. 20¹⁶ gerði). miffgæyrðir 39 b⁸ (Udg. 68₁₈ misgerðir). olmofogæyrðir og olmofogæyrðer 39 b^{11, 13} (Udg. 68_{16, 14} almosogerðer). gæyðv (r glemt) 30 a⁵ (Udg. 50²⁰ gerðu). goðgæyrning 12 b³ (Udg. 21¹¹ goðgerning), goðgæyrningar 35 b¹⁰ (Udg. 59¹² goðgernningar). gæyrv 36 a₈ (Udg. 60₁₉ gerom). — gæyrðez 6 b⁴ (Udg. 8₆ gerðizt). — miffgæyrðv 24 b₅ (Udg. 41₁₇ misgerðum). olmofogæyrðv 39 b⁸ (Udg. 68₁₈ almosogerðom). kæyrrollðv 22 a¹⁴ (Udg. 37⁶ kerallidum). Membranens Skrivemaade af dette Ord forklares af den imellem keröldum og kjöröldum svævende Udtale. fneyrir 38 a⁹ (Udg. 64₉ stnerer). fneyrif 44 a² 69 a₁ 79 a₁₃⁽¹⁾ og fneyriz 61 a₁₀ (Udg. 76⁵ 172₁₅ 191¹³ 209₁₉ stnerez). præyngir 35 b⁵ (Udg. 59⁸ prænguer).⁽²⁾

Men hvortil — vil man kunne spørge — hvortil alle disse Exempler paa de forskjellige Former, i hvilke ey fremtræder, da det dog ikke er Forandringer af ey, men omvendt Overgang af ý til ey, hvorpaa det her kommer an?

Ved i forbigaaende at give en Oversigt over Sprogets eller Skriftens Bevægelse med Hensyn til et enkelt Punkt i en enkelt af de ældre islandske Membraner ønskede jeg paa ny at henlede Opmærksomheden paa denne Gjenstand, som det ikke er uvigtigt at vide Besked om, naar man støder paa gaadefulde Læsemaader i Oldskrifterne. — Det være mig tilladt her at anføre et Exempel paa en saadan Læsemaade, det første, der falder mig ind. I Bjarnar-saga Side 69 (Udgaven) findes følgende 'visuhelmingr'

Móðr verð ek mitt hross leiða
(mjúk verðr för sjúkrar
reiðvara) fljótt und fríði
fjargvefjar dag margan

der sikkert maa forandres til

Móðr verð ek mitt hross leiða
(Mjúk verðra för sjúkrar.

(¹) Paa dette Sted (79 a₁₃) er n forskrevet, men Ordet dog fuldkommen sikkert.

(²) Læsemaaden ræykir 11 a₆ (Udg. 19 Variant 9 røeykir) er formodentlig en Fejl for kæykir (da Texten har kæykir paa dette Sted, 19¹⁴. Jf. keykja Lex. Poët. Side 461, samt ellð keycna i Membr. 133 til Njála 1772 Side 194¹⁷) = det sædvanlige og oprindeligere (kvæykir) kveýkir; hvilken Fejl meget let kunde fremkomme derved, at man læste cæykir som ræykir, da det paa sine Steder i de gamle Membraner kan være vanskeligt at skjelne imellem r og c. (Sammenhængen er «gneisti einn . . . sa er kæykir hiartta mitt»). Imidlertid lader det sig ikke afgjøre, om ikke den Mand, der satte ræykir, mulig har, ved en uklar Opfattelse, deri mént at se rekkir, en Form af det poetiske Verb rekkja (der kommer af rakkr) i en afvigende Skrivemaade.

Reið vara fljót.) und friði
fjargvefjar dag margan.

(Grundene for denne Forandring ere: ^{1. 2.} at verðr og fljótt give en Mening, der er modsat den, man ventede, da en syg ikke plejer at bevæge sig med Lethed eller at kunne taale stærke Bevægelser. ^{3.} at reiðvara giver ingen Mening. ^{4.} at anden Verslinie er en Stavelse for kort. ^{5.} at den af mig opstillede Læsning frembyder sig uvilkaarlig.) Men friði er Udgiverens «Rettelse for friðri i tre Haandskrifter, og fiðre i eet» (hvilket fiðre maaske beror paa en urigtig Opfatning af f'ðre [= friðre, friðri]). Rigtig nok synes nu Sammenhængen at fordre denne Rettelse med Nødvendighed. Men den ophører næsten at være en Rettelse, bliver næsten til en blot Normalisering af Skrivemaade, naar man véd, at de gamle Membraner ofte bruge ðr for ð (se AnO. 1858 Side 136 Note e).

En særlig Hensigt med Stykket 439²⁴—445⁴⁴ her oven for var imidlertid at stille Læseren den hyppige Forekomst af ý for ey for Öje, da slige Overgange gjærne — som Følge af den til Grund liggende Usikkerhed — slaa over i deres Modsætning: ei bliver til e og e til ei; mn bliver til fn og fn til mn; osv. At et saadant Vexelforhold ogsaa har fundet Sted imellem ey og ý, synes at bestyrkes derved, at y ombyttes med ey. Saaledes i **230**: beýrgia 69 a¹ (Udg. 190¹⁶ byrgia), d. e. byrgja.

gleýf 68 a⁵ (Udg. 188²⁰ glyf).

ræyg|leik 8 b¹⁻² (Udg. 14³ ryggleik), d. e. hryggleik. ræygr 35 b¹⁷ (Udg. 59¹⁹ rygr), d. e. hryggr. heýggia 64 a¹⁷ (Udg. 178¹² hyggia), d. e. hyggja. a heýggiv 62 a⁵ 73 a¹² (Udg. 175² 198¹⁶ ahyggiv), d. e. áhyggju.

meýrkra 66 a¹³ (Udg. 185⁷ myrkra).

fæýnðer 26 a² (Udg. 43¹⁸ syndir).

Til disse i **230** forekommende Exempler føjes et Par, jeg tilfældig har ved Haanden, af en anden Membran, arnamagn. **466**: bað .j. leita þo z at héygia (Stregerne over e og a utydelige; y er uden Prik), der svarer til Njála 1772 Side 134⁵ bað Jarl leita. kényt, hvor Njála 1772 Side 102¹ har kyrt. z hliop .G. aþtr eýf⁵ æfvgr, der svarer til Njála 1772 Side 44² ok lióp Gvnnarr aþtr yfir avfvgr. (Jf. end videre Fóstbr.² 97² eyrði og Fms. X 389⁹ laygi.) — Hvad nu selve ey for ý angaar, saa har jeg holdt sammes Forekomst for en Selvfølge og des værre forsømt at optegne Exempler derpaa. Heller ikke kan jeg henvise til Frumpartar Side 195⁸—196², da jeg nu tror at maatte opfatte Sagen saaledes, at ey (osv.) i de der anførte Tilfælde ikke egentlig er traadt i Stedet for ý, men i Stedet for æ. I **230** har jeg kun paa tre Steder fundet ey for ý, nemlig:

beýðr 68 a⁸ (Udg. 188¹⁶ byðr), d. e. býðr.

enðr neýiaði 66 b⁴ (Udg. 186¹⁶ endrnyaðe), d. e. endrnýjaði.

teýnðr 67 a⁴ (Udg. 186¹⁸ týndr), d. e. týndr.

Det er ikke uden Betydning, at disse tre Steder alle forekomme paa fire sammen hørende Sider (firsindstve Linier) i Membranen, da dette forraader en Stemning hos Skrивeren, der let kunde have gjort sig gjældende i videre Omfang. Og det synes klart, at Eymir er blot en Afændring af Ýmir — ligesom dette af Hýmir —; hvilket naturligvis ikke forhindrer, at én eller anden, forledt af Formen, kan i Eymir have troet at se et nomen agentis af Verbet eyma, hvilket Verb forekommer t. Ex. følgende Sted

En fálan þa er hon fa þ. þa toc hon at ráðafc 7 øýmde sec

619 Side 155⁸ (Derimod hidrører det Verb eyma, der findes Fas. III 221—222 i Saga Herr. ok Bósa 12, hvor det hedder

«at menn verði et fyrsta kveld sem drukkastir, því þar eymir lengst af» — dette eyma hidrører fra en urigtig Etymologiseren (hvilket enhver, der kjender dette Verb i Nylandsk, ogsaa øjeblikkelig føler). For ikke at anføre andre Grunde har 510 her

at \bar{m} u, di hit fýfta kuellð fē|ð^uckna3^t. þⁱ þ^r eim^s leigzt af og 577

ath \bar{m} v^sde et fýfta kve||ld fē ð^uckna3^t. þⁱ þ^r eimer leingft af). Den oprindelige Anledning til Gjennemførelse af Skrivemaaden Eymir i Uppsalaedda har i øvrigt maaske været — foruden Ubekjendtskab med Ordets rette Form — en Stræben efter at forebygge, at Havjættens Navn faldt sammen med Urjættens.

II.

Urjættens Navn findes nemlig, saa vidt jeg husker, ingensteds — navnlig ingensteds i de endnu opbevarede gamle Skindbøger — med Ey for Ý. Derimod synes der at foreligge et Par Exempler paa, at man har skrevet Hýmir for Ýmir, og skrevet saaledes, ikke i Følge enten et løst Indfald eller en usikker Bevægelse i Lyden, men paa Grund af en Udtale, der var befæstet og anerkjendt og som altsaa ikke vragedes i Skjaldskab. Det er hos to af Harald haarfagres Hirdskjalde — Þjóðolfr ór Hvini og Þórbjörn hornklofi —, at man møder et saadant Hýmir. Det hedder nemlig i Hornklofi's Digt om Haralds Hof (Fsk. Kap. 5, Side 3)

«kvaddi hin kverkhvita
«ok hin glögghvarma⁽¹⁾
«hýmis hausreyti,
«er sat á horni bjarga⁽²⁾»

og i det af Þjóðolfr forfattede Hauslöng 9 (SnE. I 312)

(1) Variant «glöggarma».

(2) «horni bjarga» er Udgivernes Rettelse for «hormum bjarga» og «horni vinbjarga».

þás⁽¹⁾ ellilyf Ása
áttrunnr Hýmís kunní,

hvor det er Jætten Þjazi, der kaldes áttrunnr Hýmís. Beror nu Hýmís i disse to Tilfælde paa en for Tid og Sted særegen Udtale? eller staar det appellativisk (hvilket «Fagrskinna»s Udgivere synes at have ment, da de skrive hýmís)? Dog frembyde der sig ogsaa andre Udveje. Hvad «Fagrskinna» angaar, da er det anførte halve 'erindi' fordærvet i Haandskrifterne og til Dels — ogsaa i den Form, det har i Udgaven — noget besynderligt, hvilket ikke mindst gjælder Omskrivningen «hýmís hausreyti». Men selv om denne er rigtig, kan h i «hýmís» meget godt være tilsat af en Afskriver, enten i Lighed med det her oven for (Side 437²¹—438²⁰) fremstillede eller i en momentan Iver for det fyldigste Bogstavrim. Og med Hensyn til Haustlöng maa bemærkes, at áttrunnr ikke behøver at betyde *Efterkommer* ('*Descendent*'), men at det vistnok rigtig af Digtets Oversætter og Fortolker er gjengivet ved *consanguineus* (SnE. I 313) og *ættíngi* («Tvö brot af Haustlaung og Þórdrápa». Reykjavík 1851).

Hvorom alting er, synes det hævet over enhver Tvivl, at Urjættens rette Navn ikke begynder med H. En vokalsk Forlyd hørtes følgende Steder.

1) Erindringsversene om 'jötnaheiti' begynde saaledes SnE. I 549 II 470 og 614

Ek mun jötna
inna heiti:
Ýmir⁽²⁾, Gangr, Mímir,
Iði ok Þjazi.

At den Jætte, her stilles i Spidsen, ikke er nogen anden end Urjætten, vil ikke kunne være Tvivl underkastet, da Hýmír ogsaa forekommer i den samme 'þula'⁽³⁾. (Det hedder nemlig allerede i Vers 2

Hýmír ok hrímþurs⁽⁴⁾,

⁽¹⁾ Haandskrifterne og Udgaverne have her på er (for þás). Men Digtets Alder fordrer enten þá es eller þás, og kun dette sidste fyldestgjör Rimets Fordringer. Jf. Fms. II 53

Sás með Sygna ræsi.

⁽²⁾ Varianten «Ymmír» II 614 er uden Betydning. De gamle Membraner sætte saa ofte en dobbelt Medlyd i Stedet for en enkelt, eller omvendt.

⁽³⁾ Fandtes Ýmir alene, maatte det antages at omfatte to Jætter. Se her oven for I 2 (Side 437).

⁽⁴⁾ Skrivemaaden Hríþurs (med H for h), SnE. I 549¹³, er mindre nøjagtig, da Ordet kun vides at forekomme som Fællesnavn. Det var ikke Meningen i eddiske Erindringsvers at udelukke Fællesnavne, da disse ogsaa kunde bruges i Skjaldskab. Man finder saaledes i 'jötnaheiti' ikke blot hrímþurs, men tillige jötunn (SnE. I 555³ [her skrevet Jötunn], II 471 b⁵ og 616 b¹⁴), uagtet Indledningen

Enn eru eptir
jötna heiti,

og uagtet 748 tilføjer SnE. II 471 b¹⁶—18

Hvalr⁽¹⁾, Þrígeitir⁽²⁾.)

²⁾ SnE. I 324 anfører følgende 'vísufjórðungir' af Ormr. barreyjarskáld (eller barreyjaskáld⁽³⁾)

Útan gnýr á eyri

Ýmis blóð fara góðra.

³⁾ Hyndluljóð 33 Bugge

jötnar allir

frá Ými komnir.

⁴⁾ Vafprúðnismál 21 og Grímnismál 40

Ór Ýmis holdi

var jörð um sköpuð.

⁵⁾ Vafprúðnismál 28

hverr ása elztr

eða Ýmis niðja

yrði í árdaga⁽⁴⁾.

⁶⁾ Völuspá 3

Ár var alda

þar er Ýmir byggði.

I alle de anførte 6 Tilfælde er den vokalske Forlyd i Urjættens Navn sikret ved Bogstavrimet (dog svagest i Nr. 4, hvor Ó i Ór, og Nr. 5, hvor e i eða, kunde til Nød være Rimstave. Dog vilde «Ór Hýmis holdi» lyde ilde).

⁷⁾ SnE. I 316 findes en 'vísuhelmingir' af Arnórr jarlaskáld, hvor det hedder

þess var grams und gömlum

gnóg rausn Ýmis hausí,

og hvor Hýmis ligeledes af formelle Grunde vilde være uantageligt.

Om Oprindelsen til Navnet Ýmir hedder det

«Nv ærv vpptalit

«amatligra

«iætna hæiti».

(Derimod er þurs glemt. Men **1eð** bøder derpaa ved Slutningen

Þá er nú lokit

þussa heitum

SnE. II 616 b²¹⁻²².)

(¹⁾ Ikke Hvalr. En Forbindelse som -álr har sikkert aldrig været mulig i Islandsk.

(²⁾ Variant ok Þrígeirr.

(³⁾ Jf. t. Ex. Grett. 1853 Side 63 fóru þeir í hernað á sumrum, en váru í Barreyjum á vetrum.

(⁴⁾ Meningen synes klar. Spørgsmaalet gjælder Aser og Jætter, begge Stammer tagne under ét.

1) hos N. M. Petersen (Nordisk Mythologi § 10, Side 67 i Udg. af 1863) 'Ymir, den larm-ende, stridende, af at ymja, umdi, sammenstilles af Grimm med mht. om, ome (rubigo) der også bruges om en uting (recht ein om, du glichest einem omen. Grammat. 3, 733), af andre med Ymisland (i Hervarars.) og den finske Jumo, Yme, efter hvem byen Umeå er opkaldt (Ganander Myth. Fennica s. 27).'

2) hos S. Bugge (i hans Udgave af 'Sæmundar edda' Side 1, Note til Völuspá 3, 2) 'Ymir, saa udtales Navnet nu af Islændinger; kanske opr. med Grimm Ymir af ymja. 'Eller kan den lange Vokal støttes ved got. iumjō öχλος?'

3) 'Karl Simrock's Handbuch der Deutschen Mythologie mit Einschluß der nordischen' (første Udgave), Bonn, 1853 (Side 14) 'Ymir (von ymja stridere, rauschen tosen . . .)'

4) Et Forsøg paa at udfinde Oprindelsen til Navnet Ýmir havest ogsaa i 'Iduna', niende hæftet, Stockholm, 1822, Side 47 i Noten 'Ymer af Indiska stamordet Ym, im, 'him: winter, köld, snö'. Det Ord, her menes, er uden Tvivl den oldindiske Stamme hima (*Sne; kold*), der t. Ex. staar som første Sammensætningsled i himalaja (for hima-alaja) og himäçu (for hima-äçu). Men Afstanden imellem him- og Ým- er for stor.

At man ikke gaar ind paa at sammenstille Ýmir med «den finske Jumo» o. s. v., synes kun at kunne billiges, hvis en saadan Sammenstilling skal betyde enten at Ýmir og hint «Jumo» ere etymologisk sideordnede Skud af en fælles Rod eller at Ýmir er afledt af «Jumo»⁽¹⁾. Thi hertil maa bemærkes — med Hensyn til det første, at Sandsynligheden for, at Finsk og Gotisk ere udsprungne af et og samme Stamsprog, som bekjendt, er overmaade ringe; og med Hensyn til det andet, at det uden Tvivl er aldeles rigtigt, naar man forestiller sig de finske Folk, for saa vidt aandeligt Eje overhovedet angaar, langt mere som modtagende end som meddelende, over for de gotiske.

Nu Sammenstillingen af Ýmir med Ýmisland — hvad betyder den? At Ýmir som Urjættens Navn har udviklet sig af det Ýmis, der forelaa i Ýmisland? Men Forestillingen om Ýmir synes langt ældre, end Forestillingen om Ýmisland. Ýmir nævnes, som bekjendt, allerede i Völuspá, Vafprúðnismál, Grímnismál. — Er da Meningen den, at Ýmisland er sammensat af Genetiv af Urjættens Navn og Substantivet land? Saa oplyses ikke Ýmir af Ýmisland, men omvendt Ýmisland af Ýmir. — Og imod begge Opfatningsmaader maa det bestemt fremhæves, at der ingen særegen Forbindelse er imellem Begreberne Ýmir og Ýmisland. Det er nemlig aabenbart, at Ýmisland ikke betyder *Jætte-*

(¹) Det tredje Tilfælde vedkommer ikke nærværende Undersøgelse. Om det end kunde bevises, at et finsk Jætteavn «Jumo» var vort Ýmir, overført paa finsk Sproggrund, vilde en slig Opdagelse ikke give nogen Oplysning i Retning af Oprindelsen til Ýmir — undtagen maaske den, at Ý i Ýmir stod i Stedet for et oprindeligt iu. Og en saadan Oplysning er, efter min Mening, overflødig, da jeg holder det for afgjort, at Ýmir svarer til et gotisk *iumeis.

landet, men uden Tvivl *Blandingslandet*. Begyndelsen af 'Hervararsaga' lyder saaledes i Hauksbók [27] 58¹⁰⁻¹³ (jf. Fas. I 513³⁻⁷, NO. III 3²⁻⁶, *Antiquités Russes* I 115 a²⁻⁶):

Sva erfagt at i fyrndiñi (eller fyrndiñi) v kallað iotvnheimar noðð: | i fīnmork en ymif (Begyndelsesbogstavet S er stort, skrevet med blaat Blæk og smykket med rødt. »va erfagt at i fyrndiñi« og »i fīnmork en ym« er opfrisket. Herfra hidrøre Prikerne over »i« m. m.) lð' f fvñan 7 milli haloga lð'z þ býgðv þa rífar víða en | fvm^o v (fvm^o er nu meget utydeligt og o i v meget afbleget, saa at Læsningen fvm^o v ikke kan paastaas at være sikker) halfrífar v (r over v afbleget, men dog sikkert) þamík samblanð þioðañā þ' at rífar fengv kveña afým|íflð'í

D. e. *Man fortæller, at i Oldtiden kaldtes en (i Følge Sammenhængen den nordlige) Del af Finnmörk (Finnmörk = Lapland i omfattende Bemærkelse — dog tænkes her nærmest paa Finmarken) Jötunheimar, men Landet mod Syd mellem Jötunheimar og Hálögaland (Helgeland) kaldtes Ýmisland. Der boede den Gang Riser paa mange Steder; men nogle vare Halvriser. Og der fandt da megen Sammenblanding af Folkene Sted; thi Riserne toge sig Koner fra Ýmisland.*

Disse Forhold tilhøre Poesien. Og ikke engang Virkeligheden vilde have haft nogen Brug for Finmarkens Inddeling i tvende Jötunheimar uden nogen fysisk eller politisk Grænse imellem begge. Ýmisland er altsaa ikke et Jötunheimar Nr. 2 — og hvorfor da opkaldt efter en Jætte? Hermed stemmer Hauksbók for saa vidt overens, som den lader Ýmisland i alt Fald til Dels være beboet af Mennesker, i det den begrunder Halvrisernes Tilblivelse ved, at 'Riserne toge sig Koner fra Ýmisland'. Ikke des mindre synes det aabenbart, at her foreligger en Forvanskning og at Hauksbók i dette Punkt er mindre korrekt end den almindelige Bearbejdelse af Hervararsaga; hvor det hedder (Fas. I 411⁸⁻⁹) risar fengu sjer kvenna ór Mannheimum *Riserne toge sig Koner fra Mannheimar*⁽¹⁾. Det staar klart for mig, at den ægte, oprindelige Forestilling har indeholdt en Trehed: i Norden Jötunheimar, beboet af Riser (Jætter); i Syden Mannheimar, beboet af Mennesker; i Midten Ýmisland, beboet af Riser, Halvriser og Mennesker. Ýmis i Ýmisland er da egentlig den — paa samme Maade som i ýmisleikr, ýmisliga, ýmisligr — forkortede Adjektivstamme ýmissa, *afvexlende, forskjellig*,⁽²⁾ og Ýmisland

(1) Derimod har denne almindelige Bearbejdelse her, i de fleste Haandskrifter, urigtig Álfheimar for Jötunheimar, en Forvexling, der i øvrigt maaske allerede forekom i den sidste Tid af Heden-skabet.

(2) I sin Udgave af «Hervararsaga ok Heidreks kongs», sumtibus P. F. de Suhm, Hafniae, 1785, ytrer Stephanus Biörnnonis Side 261: *fateor inclinare me in hanc sententiam, Ýmisland vertendum esse per varias terras*. Han er altsaa tilbøjelig til at se Adjektivstammen ýmissa i Ýmisland. Men den

en Sammensætning nøjagtig af samme Art, som Bláland, der ikke betyder det blaa Land, men de blaa Mænds Land (Blámannaland). Senere har man rimeligvis opfattet det første Sammensætningsled i Ýmisland som Singulargenetiv til et Ýmir som Personnavn, hvilken Persons Betydning man fremdeles har søgt at udvide og befæste ved at indføre ham som Fader til Áma. Se Side 435 Noten.

Grimms Sammenstilling af Ýmir med mht. om, ome findes i den første Udgave af hans deutsche mythologie (1835), hvor det hedder Side 305: Ymir . . . entsprang aus gefrornem reif oder thau (hrim) davon heissen alle riesen *hrímthursar*, reifriesen (Sn. 6. Sæm. 85^a b); *hrímkaldr* (reifkalt) ist beiwort für iötunn oder thurs (Sæm. 33^b 90^a), sie triefen noch von thauendem reif; *Hrímnnir*, *Hrímgrímr*, *Hrímgerdhr* sind riesische eigennamen (Sæm. 85^a 86^a 144. 145.) da hrim zugleich fuligo bedeutet, darf vielleicht Ymir mit dem dunkeln mhd. om, ome (rubigo) zusammengehalten werden (gramm. 3, 733.) Det er ikke aldeles overflødig hertil at bemærke, at Oldnordisk i øvrigt ikke synes at kjende noget um eller om, enten som Rod, eller som større Bestanddel af en Stamme, der kunde betyde *fuligo* eller *robigo* eller begge Dele. Dog ligger heri ingen absolut Hindring for, at «Ymir» (hvis Ordet hed saaledes) kunde staa i en nær etymologisk Forbindelse med de anførte mht. Ordformer. Langt vigtigere er en anden Omstændighed. Som det ses (her oven for 452¹²) brugte Grimm allerede i 1835 Udtrykket 'dem dunkeln mhd. om'. Og i Virkeligheden synes o i dette Ord ikke at være traadt i Stedet for et ældre u, men i Stedet for et ældre a; hvilket formodentlig er Grunden til, at man i den anden Udgave af deutsche mythologie (1844) ikke finder Ýmir enten etymologisk sammenholdt med mht. om eller for Betydningens Vedkommende jævnført med oldnord. *hrímþurs* osv.

Jeg kommer nu til den Antagelse, at Ýmir skulde være et af Verbet *ymja* afledt nomen agentis. Herimod er adskilligt at indvende. Den 'larmende, stridende' synes ikke ret at passe til den Forestilling, man uvilkaarlig gjør sig om Urjätten som et kolossalt og dorsk Væsen. Imidlertid lægger jeg ikke megen Vægt herpaa, især da *ymja* blandt andet betyder at *stönne*⁽¹⁾, og man kunde tænke sig Ýmir som den, der stönnede under Byrden

Maade, hvorpaa han i øvrigt opfatter Sammensætningens Betydning, synes mig at forstyrre Billedets naturlige Simpelhed.

(¹) *ymja* kan paa sine Steder oversættes ved at *larne*, men næppe nogensinde ved at *stride*. Det har uden Tvivl heller ikke været N. M. Petersens Mening at tillægge Ordet denne Bemærkelse. Han har tilføjet 'stridende', fordi han har tænkt sig en Strid som Aarsag til Larmen. Men man læser intet om Urjättens Stridbarhed. Han blev dræbt af Börs Sønner, ikke fordi han havde angrebet dem, men fordi hans Død var Betingelsen for Verdens Skabelse.

Anderledes, end af N. M. Petersen, forklares Betydningsforholdet imellem *ymja* og «Ymir» af Simrock paa det her oven for (Side 450¹⁰) anførte Sted, hvor det hedder 'Ymir (von *ymja* 'stridere, rauschen, tosen, wie Oergelmir, der rauschende Lehm) ist der gährende Urstoff, die Gesammtheit der noch ungeschiedenen Elemente und Naturkräfte, die in ihrer Unordnung durcheinander rauschen und fluten, also dasselbe, was der Grieche sich unter Chaos dachte, nur personifi-

af sit eget uhyre Legeme. Vægtigere ere de Indvendinger, der rejse sig fra Formen, da et saadant af ymja affledt Navneord maatte begynde med Y (ikke Ý). At man i Nýslandsk udtaler Ýmir (som ímir, altsaa) med en tung (bred, lukket) Vokal i første Stavelse, bör paa ingen Maade overses, hvad enten denne Udtale beror paa Sprogfølelsen eller paa Traditionen. Vil man paastaa, at den nýslandske Sprogfølelse er paa dette Punkt forskjellig fra den oldnordiske, maa man bevise denne Paastand — der efter min Mening vilde være urigtig. Jeg skal søge at godtgjøre dette. Gotisk har to Klasser af Stammer, hvis gotiske Bøjning svarer til den oldnordiske af Ýmir. Den ene Klasse bestaar af Trestavel-sesstammer paa ja (raginja-⁽¹⁾ βουλευτη-, συμβολο-, επιτροπο-; bērusja- γονευ-; sipōnja- μαθητη-), foran hvilket ja man oftest finder ar, saa at Stammen endes paa arja (som bōkarja- γραμματευ-). Denne Klasse er nu (maaske fordi -arir i Nom. Sing. ikke lød godt) forsvunden, som saadan, i Oldnordisk, paa det nær, at man i Poesi finder, som Levning fra en meget gammel Tid, de heteroklitiske Singulargenetiver vartaris (Landn. III 10) og mútaris (hos Sighvatr), medens Oldnordisk i øvrigt stiller Hankjónsstammer paa aran over for gotiske Hankjónsstammer paa arja. Stammerne af den anden Klasse bestaa af to Stavelser, hvoraf den, der staar foran ja, er i Gotisk uden Undtagelse lang (som i lēkja- ιατρο- og andja-, oldnord. end[j]a- [Nom. Sing. endir] αελεσ-). Oldnordisk besidder omtrent 500 maskuline Tostavel-sesstammer af samme Bøjning som Ým(j)a- (Nom. Sing. Ýmir). Og ser man bort fra Suffixet ja i disse 500 Stammer, udgjør det, der bliver tilbage, en tung Stavelse i alle dem, hvis gamle Udtale ikke er indhyllet i Dunkelhed — saa at man uvilkaarlig ledes til den Formodning, at alle 500 Stammer beherskes af én Lov, og at det er deres fælles Bygning, der betinger deres fælles Bøjning. Hertil kommer end videre, at uagtet der i Oldnordisk findes henved 100 Verber, der høre til samme Gruppe, som ymja⁽²⁾, er der ellers intet af disse, der afføder et Navneord af samme Bøjning, som Ýmir⁽³⁾. Jeg tror mig derfor berettiget til at afvise Antageligheden af et «Ymir», baade

ciert. Men denne Forklaring tager i Virkeligheden intet Hensyn til, at Ymir opræder som en Person, altsaa som et organisk Væsen, i hvilket man vistnok har tænkt sig de enkelte Stoffer beherskede af en fælles Lov. Og Sammenstillingen med Navnet «Oergelmir» kan jeg ikke gaa ind paa, da jeg ikke antager gēlmir for at være affledt af glam- — galm-.

- (¹) Denne Stamme synes i Oldnordisk først at være bleven til ragunja-, derpaa til ragn(j)a- og (med en fra det forsvundne u hidrørende Omlyd) rögn(j)a- (Nom. Sing. Rögnir), et af Odens Navne.
- (²) De til denne Gruppe hørende Verbalstammer i Oldnordisk bestaa af en let Rod (let derved, at Vokalen er a, u, eller i, og Udlyden et enkelt ð, f, g [der fordobles i Præsensformerne af et Par Verber], k, l, m, n, p, r, s, eller t) og et suffixalt ja, hvilket ja dog i de fleste Former enten er forandret eller forsvundet.
- (³) Den ene af Guden Odens Brødre bærer et Navn, der forekommer i tvende Formrækker nemlig

A. 1) Nom. Sing.

pili Konungs-edda (= 2367) og vili Orms-edda til Gylf. 6 (SnE. I 4647).

i Almindelighed som et Ord af en saadan Bygning og i Særdeleshed som en Afledning af Verbet ymja.

Ligesaa usandsynligt som det forekommer mig, at Ýmir skulde være afledt af Verbet ymja, ligesaa heldig finder jeg den af Bugge (se her oven for Side 450⁸) — rigtig nok kun i Form af et Spørgsmaal — fremsatte Mening, at der finder en etymologisk Forbindelse Sted imellem Ýmir og got. ĩumjō. I det mindste har det i en lang Række af Aar staaet klart for mig, at Urjættens oldnordiske Navn, Stammen Ým(j)a, forudsætter et gotisk *ĩumja- (Dat. Sing. *ĩumja, Nom.-Gen. Sing. *ĩumeis, Akk. Sing. *ĩumi, osv.), hvilket *ĩumja- forholder sig — paa den ene Side til got. ĩumjōn- ὄχλο- som got. nīþja- ουγγενεσ- (Mask.) forholder sig til got. nīþjōn- ουγγενεσ- (Fem.), paa den anden Side til oldnord. Ým(j)a- (Urjættens Navn) som got. jiuþja- (Nom. Sing. jiuþeis) forholder sig til oldnord. ýl(j)a- (Nom. Sing. ýlir)¹⁾. Det vilde ikke være let at forestille sig, hvorledes

2) Akk. Sing.

vīla Konungs-edda (= 2365) til Lokasenna 26 Bugge, Vīla Kringla (Nr. 35) til Yngl. 6.

3) Gen. Sing.

vīlía Fríssbók og «vīlía» Kringla (Prikken over «i» hidrører ud. Tv. fra Ásgeir) til Yngl. 16.

B. 1) Nom. Sing.

vīlir Fríssbók og «Vīlir» Kringla (Prikken over «i» hidrører ud. Tv. fra Ásgeir) til Yngl. 3.

2) Akk. Sing.

vīl (eller Vīl) Fríssbók til Yngl. 5.

3) Gen. Sing.

vīlif Konungs-edda (= 2367), vīlif Orms-edda, ulif 756, viliff 757, «vilis» Uppsala-edda i SnE. II 304¹³, til Skáldskaparmál 2 (SnE. I 238¹³). Jf. Sonatorrek 22 i 761 samt i Haandskrifter og Udgaver af Eiga (Kap. 81).

(Hvilke Former dette Navn frembyder i den upsalske Afskrift af Jöfraskinna, har jeg ikke haft Lejlighed til at erfare.)

Hvorledes ere nu de under B anførte Former at opfatte? Skal man anse Vokalen i første Stavelse for at være í (ikke i)? Og hvad er Vīlir under denne Forudsætning? Er det et abnormt nomen agentis af Verbet vilja? Sikkert ikke. — Er det en Sideform til Vili, til hvilket det da forholder sig, som t. Ex. Gylfir (se SnE. I 32 Var. 6) forholder sig til Gylfi?

Eller maa man sige: vīlir er rigtig nok en Sideform til Vili — men dens radikale í er udvidet til í, for at stille Sprogfølelsen til Freds (i det man ved én Uregelmæssighed har hævet en anden)?

Maaske intet af alt dette? Maaske er vīlir ikke afledt af samme Rod som Vili, men bør skrives Vīlir og henføres til vil, Besvær, Kummer? Man har da tænkt sig Vīlir enten som Ophav til Livet, for saa vidt dette har Kummer i Følge med sig, eller man har tænkt sig ham ligefrem som Uddeler af Livets Møje —

ιῆς δ' ἀρετῆς ἰδρωῖα θεοὶ προπάροθεν ἐθήκαν
ἀθάνατον.

Hvis denne Formodning, til hvilken jeg selv nærer Mistillid, ikke er rigtig, bliver vīlir en Sideform til Vili, og danner en Undtagelse af samme Art som þili i den til Ýmir og lignende maskuline Substantiver svarende Klasse af neutrale dito.

¹⁾ Kun med den nødvendige Forskjel, at j i jiuþja- falder bort i Oldnordisk, der ikke kjender noget jý

man til Urjætten i den gamle nordiske Kosmogoni havde kunnet udtænke et mere træffende Navn end et saadant, hvis Stamme betegner Mængde, Mangfoldighed, og hvis Bøjning bestemt fremstiller et Væsen af Mandkjønnet.

Jeg skal endnu kun tilføje, at Ýmir — eller nøjagtigere: Ým i Ýmir (thi om ir i dette Ord behøver man her ikke at tale) — næppe er etymologisk enestaaende i Oldnordisk, men at det synes beslægtet i det mindste med Adjektivet ýmiss. (Ligesom t. Ex. Præpos. yfir, Perfektet skylda, Verbet þykkja — þykja ofte i Oldnordisk gaa over henholdsvis til ifir, skilda, þikkja — þikja, saaledes finder man ímiss for ýmiss, f. Ex. Arnamagn. Fol. 302 Side 13 nederst: utalulegs lýðs oc ímís þiolmnes. Derimod samme Membran Side 13 nederst: ýmýfir m.)

(undtagen for saa vidt et jý maa antages at være fonetisk til Stede i Forbindelserne gy og ký).
Et Jýlir vilde være monstrøst!

